

СТРАНЕ
ПОДРУЖНИЦЕ
У ВОЈВОДИНИ
2018.

Нови Сад, септембар 2020. године

САДРЖАЈ:

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	3
II СТРАНЕ ПОДРУЖНИЦЕ У ПРИВРЕДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У 2018. ГОДИНИ	3
III ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРИВРЕЂИВАЊА СТРАНИХ ПОДРУЖНИЦА У ВОЈВОДИНИ.....	2
III.1 Број страних подружница у Војводини.....	3
III.2 Запосленост у страним подружницама у Војводини	5
III.3 Додата вредност страних подружница у Војводини	7
III.4 Стране подружнице у Војводини, по групама земаља и државама, 2018.....	8
IV Закључак.....	10

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

У Републичком заводу за статистику од референтне 2011. године ради се обрачун основних показатеља унутрашње статистике о страним подружницама у Републици Србији (*inward FATS*¹).

Ова статистика описује делатност пословних субјеката који су резиденти у Републици Србији, а под контролом су страних предузећа. Реч је о пословним субјектима у којима је учешће страног капитала (једне земље или више земаља) у укупном капиталу 50% и више. Циљ ове статистике јесте да покаже учешће ових пословних субјеката у домаћој економији и њихов утицај на њу.

Подаци се прикупљају путем обрасца „Структурно истраживање о пословању привредних друштава“ (СБС 01)², што значи да су обухваћена активна привредна друштва и друга правна лица разврстана по делатностима КД 2010 (сектори *B-J, L-N* и *S95*).

„Реч је о пословним субјектима у којима је учешће страног капитала у укупном капиталу 50% и више.“

Извор ФАТС и СБС података на нивоу Републике Србије је Републички завод за статистику.

По подацима којима располаже и које је обрадила Служба за привредна кретања и економске односе са иностранством Привредне коморе Војводине, дат је преглед за Војводину.

II СТРАНЕ ПОДРУЖНИЦЕ У ПРИВРЕДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У 2018. ГОДИНИ

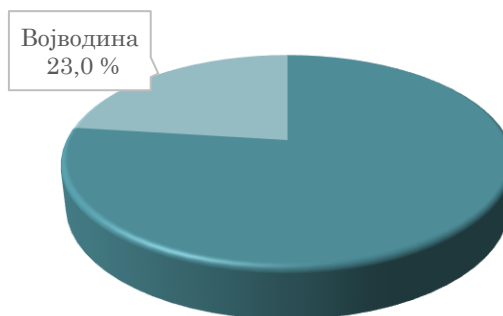
У 2018. години у Србији је било **2.789 страних подружница**, са **275.511 запослених лица**, односно **23,7 %** укупног броја запослених у СБС обухвату Републике Србије. Укупан промет који су ова предузећа остварила у 2018. години износио је 3.863 милијарде динара, док је додата вредност по факторским трошковима била 757 милијарди динара. У складу са тим, 35,5 % укупне додате вредности било је под контролом предузећа са већинским страним капиталом.

¹ *Inward FATS (Foreign affiliates statistics)* – унутрашња статистика страних подружница.

² СБС 01 обухвата сва економски активна привредна друштва разврстана по делатностима КД (осим сектора *A* - пољопривреда, шумарство и рибарство, *K* - финансијске делатности и делатност осигурања, *O* - државна управа и обавезно социјално осигурање, *P* – образовање, *Q* – здравствена и социјална заштита, *R* – уметност, забава и рекреација и *S* – остале услужне делатности осим области 95).

У укупном броју страних подружница Републике Србије 2018. године, **642** су пословале у **Војводини** (23,0 %). У њима је било ангажовано **85.491** запослено лице, што је 31,0 % укупног броја ангажованих у страним подружницама Републике Србије. Промет који су ова предузећа у Војводини остварила у 2018. години износио је 1.179 млрд динара, односно 30,5 % укупног промета страних подружница Републике Србије.

Стране подружнице у Србији, 2018

Индикатори пословања страних подружница у Србији и Војводини, 2018

	Србија	Војводина	Учешће
<i>Број страних подружница</i>	2.789	642	23,0 %
<i>Промет у млрд динара</i>	3.863	1.179	30,5 %
<i>Вредност производње у млрд динара</i>	2.633	968	36,8 %
<i>Додата вредност у млрд динара</i>	757	231	30,5 %
<i>Број запослених лица</i>	275.511	85.491	31,0 %

III ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРИВРЕЂИВАЊА СТРАНИХ ПОДРУЖНИЦА У ВОЈВОДИНИ

Привређивање страних подружница на територији Војводине у 2018. години одвијало се у **3,0 %** свих пословних субјеката Војводине. У њима је било ангажовано **30,4 %** укупног броја запослених у Војводини, а остваривале су **41,8 %** укупног промета и **44,8 %** додате вредности свих пословних субјеката Војводине.

Учешће страних подружница у резултатима привреде региона Војводине, 2018

Учешће у укупном броју предузећа Војводине, 2018	Учешће у укупном броју запослених Војводине, 2018	Учешће у укупној додатој вредности Војводине, 2018
3,0 %	30,4 %	44,8 %

Учешће у укупном
промету Војводине, 2018

41,8 %

Учешће у укупној
вредности производње
Војводине, 2018

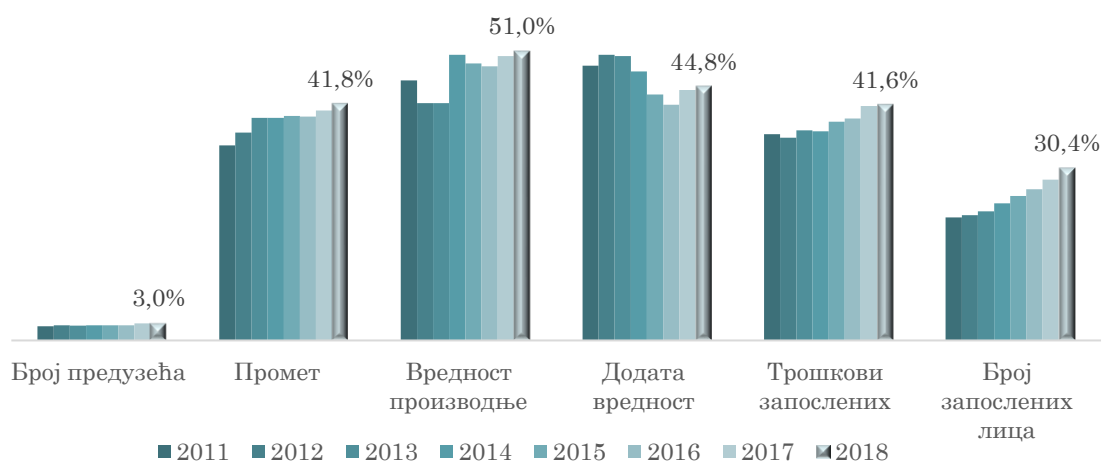
51,0 %

Учешће у укупним
трошковима запослених
Војводине, 2018

41,6 %

У периоду од 2011. до 2018. године стране подружнице у Војводини бележе благо повећање учешћа у укупној привредној активности Војводине, посматрано по готово свим индикаторима привређивања.

Учешће страних подружница у привредној активности Војводине,
2011-2018

У 2018. години у односу на 2011. годину број страних подружница у Војводини је повећан за 110 подружница или 20,1 %, док је запосленост у страним подружницама већа за 34.610 лица или 68,0 %. У складу са тим кретањима, укупан промет страних подружница Војводине је већи за 79,0 %, вредност производње за 77,0 %, додата вредност за 45,1 %, а трошкови запослених у страним подружницама за 89,6 % у 2018. у односу на 2011. годину.

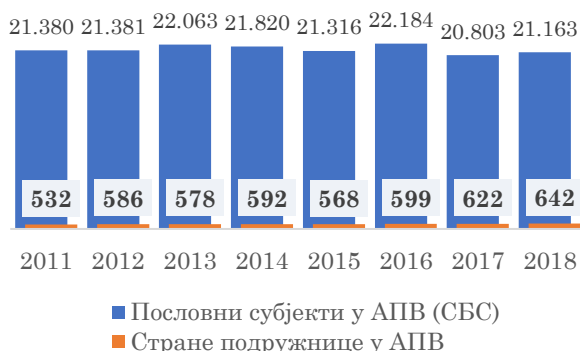
III.1 Број страних подружница у Војводини

У 2018. години у односу на 2017. годину, укупан број пословних субјеката на територији Војводине повећан је за 360, а у томе број активних страних подружница повећан је за **20 подружница**.

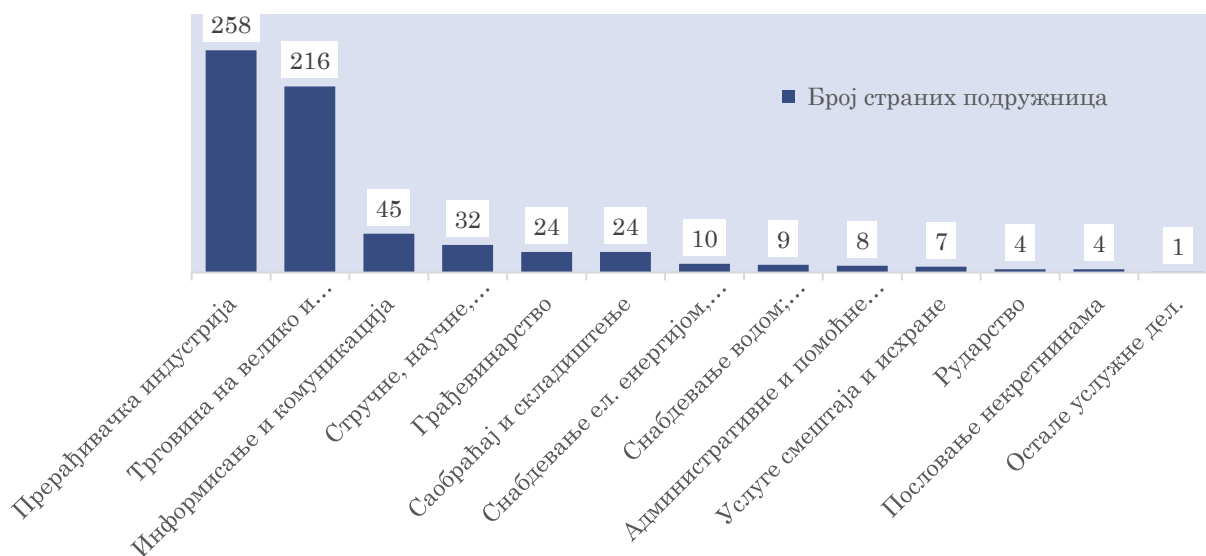
У односу на полазну 2011. годину у Војводини је укупан број пословних субјеката смањен за 217, међутим број активних страних подружница повећан је за 110.

Посматрано по секторима КД, највећи број страних подружница у Војводини заступљен је у **прерађивачкој индустрији** (40,2 %) и у сектору **трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала** (33,6 %), те у сектору **информисање и комуникације** (7,0 %) и **стручне, научне, иновационе и техничке делатности** (5,0 %).

Број пословних субјеката у Војводини и у томе број страних подружница, период 2011-2018

Стране подружнице у Војводини, по секторима привреде КД, 2018

У оквиру прерађивачке индустрије, највећи број страних подружница заступљен је у области **производња металних производа, осим машина и уређаја** (32 подружнице или 12,4 %), **производња прехранбених производа** (30 подружница или 11,6%), потом **производња производа од гуме и пластике** (29 подружница или 11,2 %) и **производња непоменутих машина и непоменуте опреме** (22 подружнице или 8,5 %).

У сектору трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала, највећи број страних подружница је у области **трговине на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима** (183 подружнице или 84,7 %).

У оквиру сектора информисање и комуникације готово све стране подружнице су из области **рачунарско програмирање, консултантске и с тим повезане делатности** (39 подружница или 87,0 %), док у сектору стручне, научне, иновационе и техничке делатности стране подружнице

„Посматрано по секторима КД, највећи број страних подружница у Војводини заступљен је у прерађивачкој индустрији (40,2 %) и у сектору трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала (33,6 %), потом у сектору информисање и комуникације (7,0 %) и стручне, научне, иновационе и техничке делатности (5,0 %).“

углавном послују у области **управљачке делатности; саветовање у вези са управљањем (31,0 %) и архитектонске и инжењерске делатности; инжењерско испитивање и анализе (31,0 %).**

III.2 Запосленост у страним подружницама у Војводини

У страним подружницама у Војводини у 2018. години радно је ангажовано **85.491 лице** или **30,4 % од укупног броја запослених лица** у Војводини.

У односу на претходну годину, у 2018. години укупан број запослених у Војводини повећан је за 18.580, од тога 10.867 запослених лица у страним подружницама Војводине.

У 2018. години у односу на стање 2011. године, број запослених у страним подружницама Војводине већи је за 34.610 запослених лица. Ако ово бројчано повећање запослености у страним подружницама сагледамо у контексту повећања броја запослених у свим пословним субјектима Војводине, **можемо констатовати да се 73,0 % укупног повећања односи на запослене у страним подружницама.**

Када се запосленост у страним подружницама посматра у односу на запосленост у домаћим предузећима, констатује се да је запошљавање у страним подружницама расло убрзаније у периоду од 2011. до 2018. године (раст за 68,0 %), док је у домаћим предузећима забележен раст од 6,9 %.

Посматрано по секторима КД, готово 90,0 % запослених у страним подружницама Војводине је ангажовано у сектору **прерађивачке индустрије (72,1 %)** и сектору **трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и**

мотоцикала (17,9 %), потом у сектору **информисање и комуникације** (2,9 %), **стручне, научне, иновационе и техничке делатности** (1,4 %), и др.

У сектору прерађивачке индустрије, највећи број запослених је у страним подружницама које послују у области **производња моторних возила, приколица и полуприколица** (25,8 %), потом у области **производња производа од гуме и пластике** (11,0 %), **производња прехранбених производа** (10,9 %), те **производња одевних предмета** (9,4 %).

У сектору трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала, највећи број запослених је у страним подружницама из области **трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима** (71,2 %) и у страним подружницама из области **трговине на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима** (26,8 %).

Запослени у страним подружницама у сектору информисање и комуникације су највећим делом ангажовани у области **рачунарско програмирање, консултантске и с тим повезане делатности** (88,0 %), док се запосленост у сектору стручне, научне, иновационе и техничке делатности највећим делом односи на запосленост у области **научно истраживање и развој** (54,0 %) и **архитектонске и инжењерске делатности; инжењерско испитивање и анализе** (26,0 %).

„Посматрано по секторима КД, готово 90,0 % запослених у страним подружницама Војводине је ангажовано у сектору прерађивачке индустрије (72,1 %) и сектору трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала (17,9 %), потом у сектору информисање и комуникације (2,9 %), стручне, научне, иновационе и техничке делатности (1,4 %), и др.“

III.3 Додата вредност страних подружница у Војводини

Учешће страних подружница у укупно оствареној додатој вредности свих пословних субјеката на територији Војводине у 2018. години било је 44,8 %, што значи да је у тој мери укупна додата вредност пословних субјеката у Војводини под контролом предузећа са већинским страним капиталом.

Додата вредност пословних субјеката у Војводини, 2018

Највећи допринос стварању укупне додате вредности страних подружница у Војводини у 2018. години имале су стране подружнице из сектора **прерађивачке индустрије** (79,6 %), затим **трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала** (9,3 %) и **информисање и комуникације** (3,4 %).

Укупна додата вредност пословних субјеката у Војводини под контролом је предузећа са већинским страним капиталом.

У прерађивачкој индустрији, највеће учешће у стварању додате вредности сектора имале су области **производња кокса и деривата нафте** (32%), **производња прехранбених производа** (11,1 %), **производња моторних возила, приколица и полуприколица** (9,2 %) и **производња производа од гуме и пластике** (9,0 %).

Додата вредност страних подружница из сектора трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала већим делом се ствара у области **трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима** (53,6 %) и нешто мањим делом у области **трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима** (41,8 %), док се додата вредност страних подружница у сектору информисање и комуникација највећим делом ствара у области **рачунарско програмирање, консултантске и с тим повезане активности** (95,5 %).

Уколико посматрамо сваки сектор КД СБС обухвата у Војводини појединачно, можемо видети различите структуре у погледу расподеле додате вредности предузећа на ону коју стварају стране подружнице и додату вредност која потиче од домаћих пословних субјеката са већинским домаћим капиталом.

Сектори привреде са значајним учешћем страних подружница у додатој вредности сектора Војводине, 2018

У **прерађивачкој индустрији** Војводине у 2018. години 70,1 % додате вредности је под контролом предузећа са већинским страним капиталом. Висок проценат учешћа у стварању додате вредности је под контролом страног власништва и у сектору **рударство** 44,5 %, потом у сектору **информисање и комуникације** 37,4 %, у сектору **трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала** 25,2 % и **стручне, научне, иновационе и техничке делатности** (21,2 %).

III.4 Стране подружнице у Војводини, по групама земаља и државама, 2018

Посматрано по државама у којима је седиште крајње институционалне јединице која контролише страну подружницу:

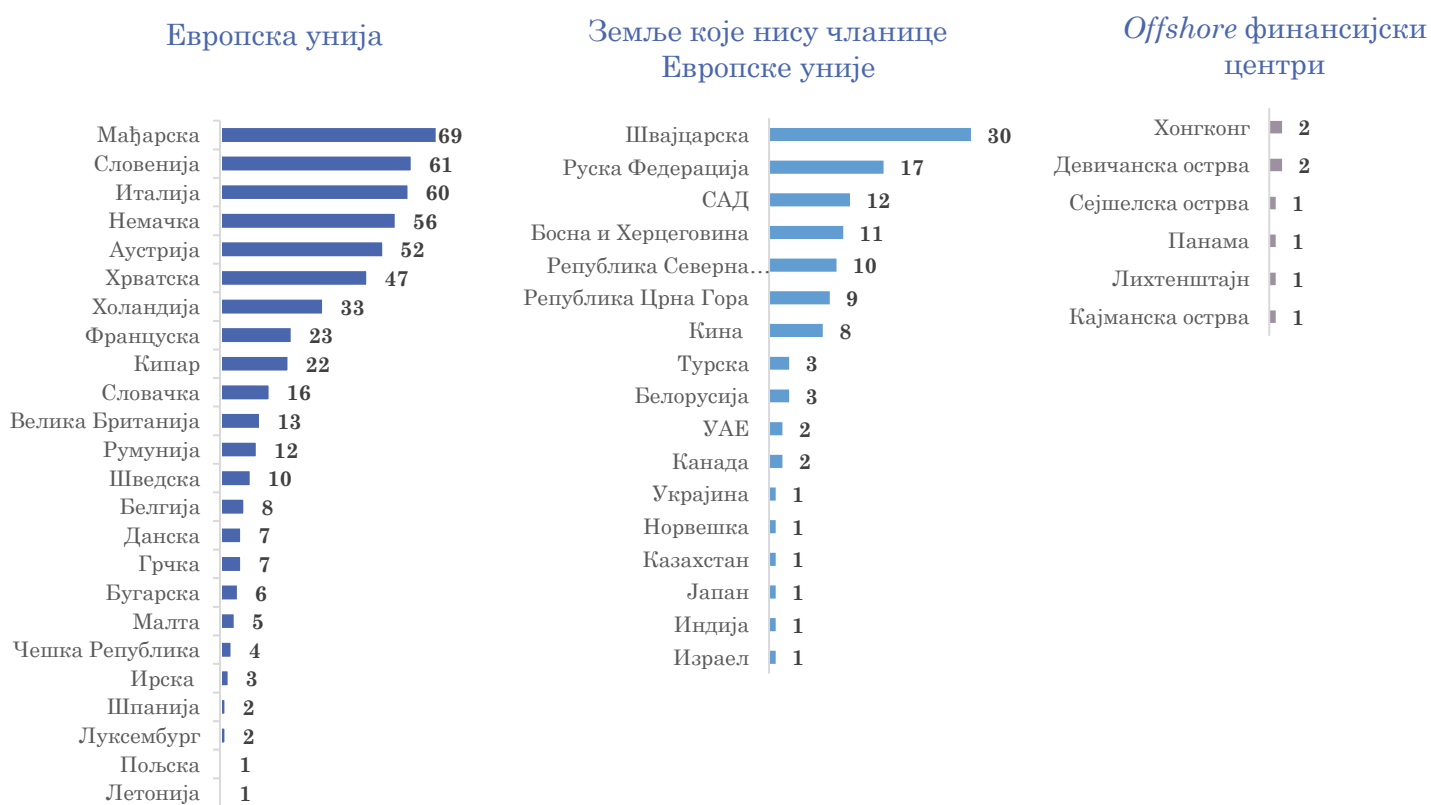
- **81,1 % страних подружница** у Војводини је пореклом из **земаља чланица Европске уније**, 17,6 % из земаља које нису чланице Европске уније, а преосталих 1,2 % из *offshore* финансијских центара;
- **86,0 % запослених лица** ангажованих у страним подружницама Војводине је запослено у страним подружницама које су пореклом из земаља чланица Европске

уније, 11,4 % у оним које су пореклом из земаља које нису чланице Европске уније, а преосталих 2,6 % у страним подружницама из *offshore* финансијских центара;

- **62,6 %** укупне додате вредности остварене у страним подружницама је остварено у страним подружницама које су пореклом из земаља чланица Европске уније, 34,3 % у оним које су из земаља које нису чланице Европске уније и преосталих 3,1 % из *offshore* финансијских центара.

„81,1 % страних подружница у Војводини је пореклом из земаља чланица Европске уније.“

Број страних подружница у Војводини по групама земаља и државама, 2018

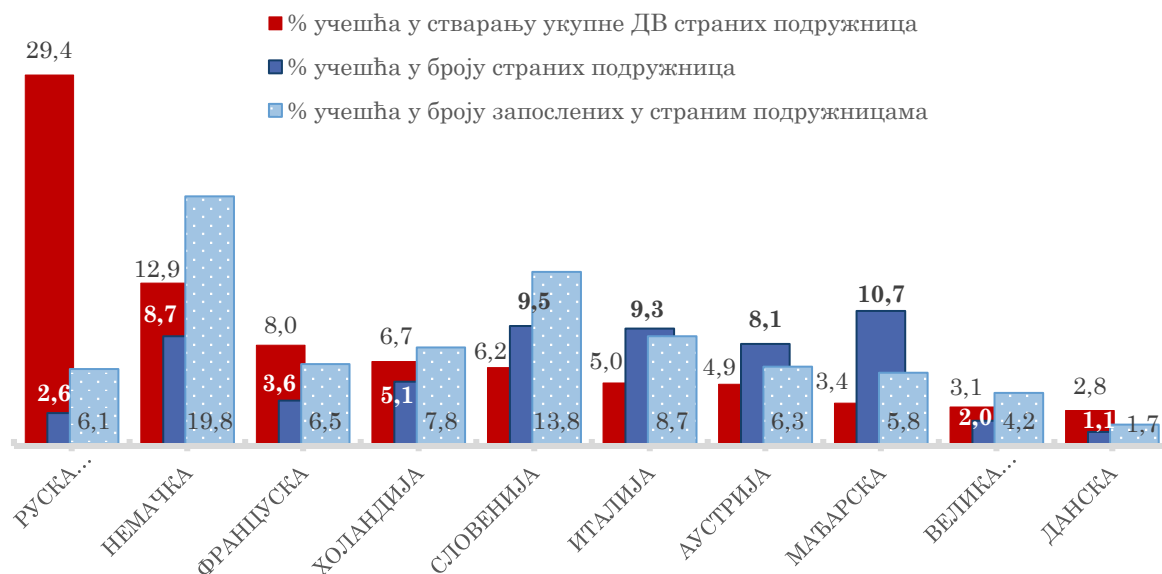
Иако се по броју страних подружница у Војводини Мађарска налази на првом месту, стране подружнице из Немачке бележе највећу запосленост. У групи земаља које нису чланице Европске уније, Швајцарска бележи највећи број подружница, међутим стране подружнице Руске Федерације запошљавају највећи број лица иако су на другом месту по броју подружница. Међу страним подружницама из *offshore* финансијских центара, Војводина у 2018. години бележи једну страну подружницу са Кајманских острва која запошљава чак 958 лица.

36,7 % укупне додате вредности СБС обухвата Војводине, у 2018. години је под контролом капитала из десет земаља, и то Руске федерације (13,2 %), Немачке (5,8 %), Француске (3,6 %), Холандије (3,0 %), Словеније (2,8 %), Италије (2,2 %), Аустрије

(2,2 %), Мађарске (1,6 %), Велике Британије (1,4 %) и Данске (1,3 %). У тим подружницама је радно ангажовано **24,6 % укупног броја запослених** у СБС обухвату Војводине у 2018. години.

Наредни графикон приказује првих десет земаља са кумулативно највећом оствареном додатом вредношћу у својим подружницама у Војводини у 2018. години, према додатој вредности, броју својих подружница и броју запослених.

Државе са највећим учешћем у укупној додатој вредности, броју запослених и броју страних подружница у Војводини, 2018.

Прва међу њима је **Руска Федерација** која је у својих 17 подружница (2,6 %) остварила 29,4 % додате вредности и ангажовала 6,1 % укупног броја запослених у страним подружницама на територији Војводине у 2018. години (само у једној подружници у 2018. години, коју контролише Руска Федерација, а припада области Производња кокса и деривата нафте, остварено је 25,4% додате вредности).

Друга је **Немачка** која у своје 56 подружнице (8,7 %) остварује 12,9 % укупне додате вредности страних подружница и запошљава 19,8 % радника.

Француска у своје 23 подружнице (3,6 %) остварује 8,0 % додате вредности и запошљава 6,5 % радника од укупно ангажованих у страним подружницама на територији Војводине у 2018. години.

IV Закључак

У циљу обезбеђења привредног раста и развоја, после десетогодишњег периода изолације, застарела технологија и недостатак капитала у нашој земљи наметнули су потребу привлачења страних директних инвестиција³.

У овом периоду транзиције привреде, пословни субјекти који су били примаоци страних директних инвестиција у висини преко 50 % капитала - стране подружнице, имају значајну улогу у привредном расту, а позитивно утичу и на структурне промене у привреди. Стране подружнице имају и значајан утицај на повећање запослености, повећање промета и стварање додате вредности.

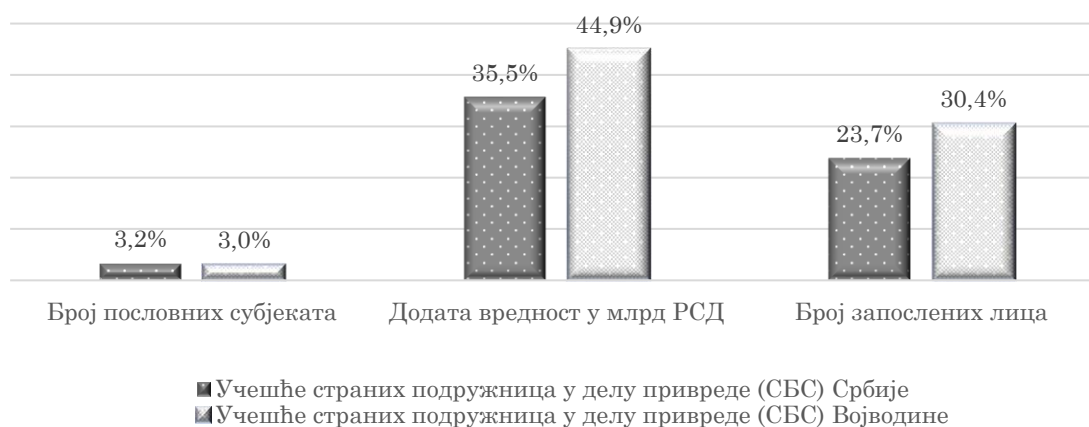
Стране подружнице у Републици Србији као интегрални део привредног система учествују са 3,2 % пословних субјеката, запошљавају 23,7 % лица, а остварују 35,5 % додате вредности од укупних резултата привређивања свих пословних субјеката у 2018. години (СБС обухват).

У АП Војводини послује 3,0 % страних подружница од укупног броја привредних субјеката регистрованих на територији Војводине, у којима се остварује процентуално већа додата

Стране подружнице у Војводини учествују са 3,0 % пословних субјеката, запошљавају 30,4 % лица, а остварују 44,9 % додате вредности.

вредност у односу на републички ниво (44,9 %) и запослено је 30,4 % лица од укупно запослених у Војводини (СБС обухват).

Учешће резултата привређивања страних подружница у укупним резултатима пословања привредних субјеката Србије и Војводине, 2018

Учешће страних подружница у привреди Републике Србије и Војводине указује на већу ефективност СДИ у региону Војводине, које су са собом донеле виши ниво

³ Стране директне инвестиције се могу дефинисати као вид међународног кретања капитала где улагач, резидент једне земље, инвестира у предузеће које је резидент друге земље, ради остваривања трајног интереса и контроле над тим предузећем.

технолошке сложености производње, повећале конкурентност производа, побољшале извозну структуру са производима виших фаза прераде, што доприноси стварању веће додате вредности.

Посматрано по секторима привреде Војводине, са аспекта учешћа у стварању додате вредности, највећи део се остварује у страним подружницама које послују у сектору прерађивачке индустрије (79,6 %), сектору трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила (9,3 %) и сектору информисање и комуникације (3,4 %).

У оквиру страних подружница на територији Војводине, преко 90 % запослених лица радно је ангажвано у три сектора: прерађивачка индустрија (72,1 %), трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила (17,9 %) и информисање и комуникације (2,9 %).

У претходном осмогодишњем периоду, запосленост у страним подружницама брже је расла у односу на запосленост у домаћим предузећима. Од укупног броја новозапослених, 68,0 % је запослено у страним подружницама, а 6,9 % у предузећима са већинским домаћим капиталом.

Поред прилива капитала, СДИ су индиректно допринеле трансферу технологија и производном и организационом *know-how*, што се непосредно преносило и на домаћа предузећа. Пре осам година (2011. године), ниво продуктивности у страним подружницама је био више од три пута већи, а у 2018. години нешто мање од два пута већи у односу на ниво продуктивности у домаћим предузећима.

Трошкови рада по запосленом обрачунати у страним подружницама су већ осам година готово на истом нивоу, али и даље су скоро два пута већи од просечних трошкова рада по запосленом у домаћим предузећима. Оно што је позитивно у овом осмогодишњем периоду приметан је благ раст трошкова рада по запосленом (већи ниво зарада) и у домаћим предузећима, који указује на побољшање општег животног стандарда.

ПРИВРЕДНА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Служба за привредна кретања и економске односе са иностранством

Број: 06/4-31/41-2020 (Б.Ч)